

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СХІДНОЇ І СЛОВ'ЯНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ
Кафедра корейської і японської філології

Курсова робота
з японської філології

на тему:

КЛАСИФІКАЦІЯ ЗАСТАРІЛИХ СЛІВ (ІСТОРИЗМІВ ТА АРХАЇЗМІВ)
ЗА СЕМАНТИЧНИМ ПРИНЦИПОМ У ЯПОНСЬКІЙ МОВІ

Студента групи Пяп 01-20
факультету східної і слов'янської філології
денної форми навчання

Освітньої програми:

Японська мова і література та переклад,
західноєвропейська мова

Спеціальності 035 Філологія

Спеціалізації 035.069 Східні мови та
літератури (переклад включно),

перша – Японська

Кобилінського Дениса Леонідовича

Науковий керівник:

кандидат психологічних наук, доцент
Наумова Юлія Станіславівна

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ЄКТС _____

Київ – 2023

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1.....	6
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЗАСТАРІЛИХ СЛІВ.....	6
1.1. Дослідження застарілих слів в зарубіжній та українській лінгвістиці.....	6
1.2. Історизми й архаїзми як різновиди застарілої лексики та їх стилістична роль.....	12
Висновки до розділу 1.....	22
РОЗДІЛ 2.....	24
КЛАСИФІКАЦІЯ ЗАСТАРІЛИХ СЛІВ ЗА СЕМАНТИЧНИМ ПРИНЦИПОМ...24	
Висновки до розділу 2.....	29
ВИСНОВКИ.....	30
АНОТАЦІЯ.....	32
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	34

ВСТУП

Мова є унікальним суспільним явищем, яке має свої специфічний зміст і форму, а також тісно пов'язана з матеріальним і духовним життям народу. Люди постійно використовують мову як у своїй суспільно-виробничій діяльності, так і в побуті. Комунікативна роль мови постійно зростає і стає складнішою через безперервний розвиток суспільства. В останні роки лексикологічні дослідження все більше зацікавлені проблемами розвитку мови, механізму вдосконалення лексичних засобів номінації та виявлення тенденцій розвитку слів і лексичного запасу взагалі. При вивченні застарілої лексики сучасної української мови стикаємося з складним процесом архаїзації слів. Цей процес відбувається під впливом як внутрішніх так і зовнішніх факторів. Зміни, що відбуваються в мові під впливом різних позамовних факторів, проявляються на лексичному рівні, зокрема у вживанні архаїчних слів або їх значень, у появі нових слів або розвитку нових значень в уже існуючих словах. Через це мовна система постійно змінюється, через що відбувається пере kwalіфікація раніше активно вживаних слів у категорію архаїзмів і історизмів.

Актуальність роботи. Стиль життя людей у різні епохи суттєво відрізняється. Чим далі ми віддаляємося від певного історичного періоду, тим менш зрозумілим і загадковим стає для нас життя людей давніх часів: їх одяг, заняття і навіть думки. При ознайомленні з історичною літературою, у сучасного читача, особливо молодого, часто виникають серйозні труднощі, ось як наприклад - він не розуміє деякі особливості минулих епох, такі як звичаї, норми, неофіційні правила, поняття, назви предметів одягу або побуту.

Об'єкт дослідження – застаріла лексика в текстах японської мови.

Предметом дослідження є лексико-семантичні особливості застарілої лексики японської мови.

Мета курсової роботи – виявити лексико-семантичні особливості застарілої лексики японської мови.

Відповідно до поставленої мети було визначено такі **завдання**:

- вивчити теоретико-методологічні основи дослідження застарілих слів;
- визначити семантичні характеристики застарілих слів;
- надати класифікацію застарілих слів за семантичним принципом.

Для досягнення поставленої **мети** було використано такі методи:

Суцільна вибірка: Використовувався підбір відповідної лексики з різних джерел для досліджуваного архаїзму.

Перекладацький аналіз: Аналізувалися перекладені архаїзми за допомогою словників, з метою розуміння їх значень і контексту.

Порівняльно-історичний: Порівнювалися способи передачі значень архаїзмів у художній літературі різних епох для виявлення змін та еволюції.

Лінгвістичний аналіз: Використовувався для виявлення специфіки тексту, авторського задуму і системи образів, що пов'язані з вживанням архаїзмів.

Стилістичний експеримент: Проводилася підстановка синонімів до слова у творі для визначення естетичної значимості авторського слова та його впливу на текст.

Діахронічний (історичний аналіз): Використовувався для аналізу висловлювань у різних історичних контекстах з метою з'ясування змін у вживанні архаїзмів протягом часу.

Матеріалом дослідження є давні етногеографічні зібрання VIII-IX ст. 出雲風土記 «Ідзумо-фудокі», 常陸風土記 «Хітаті-фудокі», 播磨風土記 «Харіма-фудокі», 豊後風土記 «Бунго-фудокі», 肥前風土記 «Хідзен-фудокі», повісті X-го століття Гендзі Моногатарі (源氏物語), антології поезій хайку XVII-XIX ст.,

тлумачні та енциклопедичні словники 広辞苑, 日本語大辞典 (The Great Japanese Dictionary), 日本語学キーワード事典, словники пасивної лексики 全訳古語辞典, 日本語史辞典, підручники 高校日本史, 文化中級日本語 II.

Практичне значення дослідження полягає в тому, що його матеріали можуть бути використані в університетському викладанні японської мови при вивченні стилістично обмеженої лексики, при аналізі мови оповідань, а також на факультативних заняттях і елективних курсах.

Структура роботи. Робота складається із вступу, двох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, анотації та списку використаних джерел.

Перший розділ висвітлює теоретико-методологічні основи дослідження застарілих слів.

Другий розділ присвячений класифікації застарілих слів за семантичним принципом.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЗАСТАРІЛИХ СЛІВ

1.1. Дослідження застарілих слів в зарубіжній та українській лінгвістиці

Застаріла лексика є надзвичайно цінним матеріалом як для мовної спадщини, так і для вивчення еволюції мови. Широке дослідження процесів архаїзації сучасної української мови та узагальнення результатів таких досліджень сприяє глибшому розумінню загальних законів розвитку мови, пояснює певні процеси формування української національної мови і виявляє динаміку її словникового складу.

Дослідження застарілої лексики допомагає розкрити семантичні і стилістичні зрушення в лексичній системі на різних етапах розвитку мови. Воно також розглядає процеси номінації і розвитку нових значень у словах, а також причини архаїзації окремих значень в деяких словах або старіння слова взагалі. Ці дослідження також дозволяють виявити взаємозв'язок між історичними та сучасними етапами розвитку мови, що відображається у вживанні слів інших епох у сучасному мовленні ("діахронія у синхронії").

Вивчення застарілої лексики не лише збагачує наше розуміння мовної спадщини, але і розкриває перед нами цікаві аспекти розвитку мови та її вплив на культурний, історичний та національний контексти.

Функційний аспект вивчення застарілої лексики має вже досить детальне дослідження, і йому присвячено значну кількість робіт. Зазвичай архаїзми та історизми розглядаються як стилістична категорія з чітко визначеною сферою

застосування, наприклад, як засіб історичної стилізації в художній літературі або як один із варіантів високої лексики.

Питання про системність хронологічно обмеженої лексики в сучасній лінгвістиці залишається предметом дискусії, оскільки деякі дослідники вважають категорію архаїзмів несистемною, тоді як інші стверджують про наявність системних зв'язків між категорією архаїзмів та сучасною мовною системою. Далі наукові дослідження мають на меті продовжити дослідження функціонального аспекту застарілої лексики та встановлення більш чітких зв'язків між архаїзмами та сучасною мовною системою.

На різних етапах свого розвитку художня мова має тенденцію використовувати форми, які не є повсякденними і недостатньо представлені у звичайному спілкуванні. Такі форми мають новизну, свіжість і виразність. До цих форм відносять міфологічний словник та різні типи застарілих слів, які нечасто є предметом лінгвістичного дослідження.

На початку ХХ століття лінгвісти ще не розрізняли між собою архаїзми та історизми серед застарілих слів, вони вважали їх одним і тим самим. П. О. Лекант виділяв в складі застарілих слів історизми (власне історизми та семантичні історизми) та архаїзми. Власне історизми це слова, що позначають предмети, явища, професії, які вийшли з сучасного життя. Семантичні історизми це варіанти значень багатозначних слів, які вже не використовуються і позначають зниклі предмети, явища, професії. Архаїзми ж вважалися П. О. Лекантом "найменуваннями об'єктів реальності, які вийшли з ужитку і отримали в сучасній мові нові назви". Зазначено, що автор розглядав архаїзацію лексики як лінгвістичне явище.

Ці визначення свідчать про те, що на той момент архаїзація лексики розглядалася як феномен, пов'язаний зі зникненням деяких слів і появою нових назв для об'єктів, що вийшли з ужитку в сучасному житті.

Так, виправдано вважати, що застаріла лексика досить повно досліджена в російській та українській лінгвістиці. Проте, вивчення цього шару лексики продовжується і в сучасному мовознавстві, оскільки мова постійно розвивається, а вивчення застарілих слів допомагає краще зрозуміти процеси в мовознавстві та суспільстві.

Починаючи з 1950-х років, спостерігається збільшений інтерес до архаїчної лексики, і з'являються роботи, присвячені її класифікації. Піонером у вивченні застарілої лексики можна вважати І. К. Білодіда, який у своїй роботі "Українська літературна мова другої половини XVI, XVII і XVIII ст." (1957) звернув увагу на існування архаїзмів, хоча не надавав тоді ще фундаментальних теоретичних відомостей про них.

Засновником найпоширенішого підходу до типології архаїзмів є М. М. Шанський, який у 1954 році в статті "Застарілі слова в лексиці сучасної російської мови" запропонував свою класифікацію застарілих слів. Він виділив категорії застарілих слів залежно від їхньої форми та значення. Шанський підкреслював, що слово як мовний знак може архаїзуватися як у формі, так і в значенні.

Ці дослідження засвідчують, що вивчення застарілої лексики є актуальним і важливим напрямом сучасної мовознавчої науки.

Дійсно, крім зазначених підходів до класифікації застарілої лексики, існують інші підходи, які розглядають різні аспекти старіння слів. Декілька з таких підходів можуть включати:

а) Характер причин старіння: Слова можуть старіти через зовнішні причини (наприклад, зміни в соціальному контексті) або внутрішні причини (наприклад, зміни в мовній системі). Відповідно до цього підходу, традиційно виділяються архаїзми та історизми. Деякі дослідники також пропонують виділяти окремі категорії, які обмежені сферою вживання, наприклад, бібліїзми (застарілі слова,

пов'язані з біблійною лексикою) і міфологізми (застарілі слова, пов'язані з міфологією).

б) Ступінь застарілості слова: Іншим підходом є класифікація за ступенем старіння слова. Дослідники намагаються визначити, наскільки слово є застарілим або має ознаки старіння. Наприклад, деякі словники російської мови можуть містити позначку "застарівальне" для слова, що вказує на його застарілість або обмежену вживаність.

Ці підходи розширюють наше розуміння класифікації застарілої лексики і дозволяють зосередитися на різних аспектах її старіння. Вивчення таких підходів допомагає більш глибоко зрозуміти процеси старіння слів і їх використання в сучасному мовному контексті.

Дійсно, розвиток лексикологічної науки української мови може бути поділений на два основних етапи - до виходу академічної монографії "Історія української мови: Лексика і фразеологія" (Русанівський та ін., 2004) і після неї. Ця монографія відіграла важливу роль у формуванні єдиного розуміння поняття "застаріле слово" і забезпечила новий імпульс для подальших досліджень.

Одним з важливих аспектів розвитку лексикологічної науки є створення спеціалізованих словників архаїчної лексики, які допомагають уточнити і розширити знання про застарілі слова. Довгий час такі словники відсутні були в системі тлумачних словників української мови. Проте, з кінця ХХ століття ситуація почала змінюватися. З'явилися словники староукраїнської та української мови за різними століттями, що дозволяють більш детально вивчати та зрозуміти архаїчну лексику. Хоча деякі з цих видань сьогодні можуть піддаватися критиці, загалом цей процес є позитивним, оскільки надає можливість легше розуміти українську художню літературу та зменшує труднощі пов'язані з незнайомими словами.

Ці нові словники архаїчної лексики забезпечують необхідний лексикографічний матеріал та сприяють розширенню знань про старі слова. Вони є важливим інструментом для мовознавців, літературознавців, перекладачів та просто людей які цікавляться історією своєї мови.

Відмічено, що в різних підручниках з лексикології можна зустріти різні визначення та класифікації архаїзмів та історизмів. В одному з таких підручників історизми розглядаються як підгрупа архаїзмів. В ньому історизми поділяються за семантикою, що охоплює соціальний стан людини у суспільстві, найменування колишніх посад і чинів, зниклі установи і організації, колишні професії, звичаї, обряди, релігійні свята, стародавні зброю і знаряддя праці, старовинний одяг, грошові одиниці, імена історичних осіб, релігійні організації та їх представники та інше.

Стилістичні архаїзми можна поділити на лексичні і семантичні.

У класифікації архаїзмів можна виділити декілька лексичних категорій. Серед них: Власне лексичні архаїзми: це слова, які були витіснені з активного вживання в мові і замінені синонімічними назвами.

Лексико-словотворчі архаїзми: ці слова утворені від того ж кореня, що й сучасні мовні аналоги, але за допомогою інших афіксів.

Лексико-фонетичні архаїзми: це слова, які мають інше звукове оформлення порівняно зі сучасними мовними аналогами.

Фонетичні архаїзми: це слова з застарілою вимовою окремих звуків.

Зокрема, у даному підручнику до семантичних архаїзмів відносяться слова, у яких застарілі значення співіснують з актуальними значеннями, які активно вживаються в сучасній мові. (Токбансаєва, 2000).

Згідно з підручником, редагованим А. П. Грищенком, історизми та архаїзми розглядаються як дві окремі групи застарілої лексики. За визначенням

авторів, історизми є словами, які використовуються для позначення предметів або явищ, що вийшли з ужитку та припинили своє існування у зв'язку з соціально-побутовими і суспільно-політичними змінами.

У групу лексичних історизмів, згідно з цим підручником, входять слова, які позначають предмети та поняття, пов'язані з козацтвом і побутом Запорізької Січі, такі як адміністративно-територіальні одиниці, військові формування, статус осіб у військовій та адміністративній організації, клейноди як атрибути влади, грошові одиниці та одиниці виміру тощо.

Крім того, у цьому підручнику зазначається, що архаїзми виникають у випадках, коли предмети, дії або поняття продовжують існувати, але їх назви вже замінені іншими словами. У цьому випадку такі слова вважаються архаїзмами, які поділяються на кілька груп: власне лексичні (замінені повністю іншими лексичними одиницями), лексико-словотвірні (що відрізняються від сучасних лексем словотвірними афіксами), лексико-фонетичні (з іншим звуковим складом) та морфологічні (за граматичним оформленням). (Ференц, 2020)

Згідно з висновками вченого, архаїзми є словами, які набули статусу застарілих через те, що їх витіснили інші лексеми. Учений класифікує архаїзми на кілька видів:

Лексичні архаїзми: це повністю застарілі слова, які вийшли з ужитку, наприклад, "ланіти" - щоки, "рать" - військо, "всує" - даремно.

Словотвірні архаїзми: ці слова мають застарілі суфікси та префікси, наприклад, "словеса" - слова, "фортеція" - фортеця, "рибар" - рибалка.

Фонетичні архаїзми: ці слова мають застарілу звукову форму, наприклад, "вольний" - вільний, "сподар" - господар, "сей" - цей.

Семантичні архаїзми: ці слова мають застаріле значення, наприклад, "лікоть" (міра довжини), "колода" (вулик), "поїзд" (валка підвід).

За енциклопедією "Українська мова", історизми є словами або окремими значеннями, які вийшли з ужитку разом з позначуваними ними реаліями та не мають синонімів-замінників у сучасній мові. Це назви понять матеріальної культури, соціально-політичної сфери, професій, звичаїв та обрядів минулих епох. (Словник української мови, 1973, с. 195).

Спеціальні наукові методи вивчення об'єкта дослідження варіюються залежно від мети і характеру матеріалу, який підлягає дослідженню. Ці методи наукового дослідження розрізняються в залежності від конкретної галузі науки, в якій проводяться дослідження.

Для дослідження застарілої лексики в текстах японської мови нами застосовано також наступні методи:

– Описово-аналітичний метод, який включає аналіз різних поглядів на проблеми, пов'язані з вивченням застарілої лексики. Цей метод дозволяє висвітлити специфіку семантичної структури застарілих слів шляхом викладу власних рішень, перерахованих вище завдань.

– Порівняльно-історичний метод, що передбачає дослідження історичних змін, що відбуваються в лексиці порівняно з сучасною мовою.

– Зіставний метод, який використовується для порівняння тлумачень застарілих слів у різних словниках, а також для виявлення стилістичних і часових характеристик застарілої лексики. Цей метод також застосовується при дослідженні способів перекладу лексем у різних мовних системах.

– Метод компонентного аналізу, який застосовується для вивчення застарілих слів з точки зору їх семантичної структури.

– Метод семантичного та стилістичного аналізу, що використовується для дослідження значень та стилістичних особливостей застарілої лексики. (Пашенько, 1996).

1.2. Історизми й архаїзми як різновиди застарілої лексики та їх стилістична роль

Лексична система японської мови відрізняється від інших рівнів мови своєю відкритістю та незамкнутістю. Однією з найважливіших рис лексичної системи є її надзвичайно динамічний характер. Словниковий склад мови відображає зміни, що відбуваються в суспільстві, матеріальному та інших аспектах життя. Витіснені з ужитку слова не зникають безслідно - вони зберігаються в літературі минулого та використовуються у художніх творах, які реконструюють побут і мовленнєвий колорит епохи. У словниковому складі японської мови співіснують активний словниковий запас, що включає актуальну, сучасну лексику, та пасивний, застарілий запас слів. Аналізуючи стилістичні функції застарілих слів у мовленні, слід враховувати, що їх уживання може бути обумовлене особливостями авторського стилю та індивідуальними вподобаннями письменника. Крім того, важливо враховувати час написання твору та загальномовні норми, що діяли в ту епоху, оскільки багато слів, що вважаються застарілими, можуть бути сучасними і загальноживаними в певній історичній епосі.

Автори науково-історичних творів часто звертаються до застарілих слів та архаїзмів для опису минулого, його реалій, які вже не існують. У таких випадках, історизми та архаїзми виконують номінативну функцію, тобто служать для називання предметів, понять та явищ, що зникли. В лексикології існує традиційна класифікація застарілих слів, яку розробив М. А. Жовтобрюх. Згідно з цією класифікацією, застарілі слова поділяються за ступенем і характером старіння. Історизми - це слова, які використовувались для назви зниклих предметів, понять та явищ. Архаїзми - це застарілі слова, які називають не застарілі, сучасні речі, ознаки та явища, для яких існують більш пізні найменування.

В японському мовознавстві традиційно архаїзмами називають слова, які означають існуючі реалії, але були витіснені з ужитку іншими синонімічними одиницями. В сучасній лексикології не існує однозначного загальноприйнятого критерію, що дозволяє чітко визначити, які слова відносяться до архаїзмів. Деякі мовознавці використовують термін "архаїзм" для охоплення всіх видів застарілої лексики, що призводить до багатозначності терміна. Наприклад, в "Словнику лінгвістичних термінів для студентів філологічних факультетів" (ред. С. О. Каленюк) архаїзм визначається як "застаріла для певної епохи назва предметів та явищ, зворот, форма слова, афікси, що вийшли з активного вжитку або витіснена сучасними відповідниками" (Баркасі та ін., 2017, с. 8), а визначення історизму відсутнє. Принципова різниця між архаїзмами і історизмами полягає в наступному: якщо історизми - це назви застарілих предметів, то архаїзми - це застарілі найменування звичайних предметів і понять, які є відомими носіям мови в повсякденному житті. Архаїзми - це застарілі слова, які, не здатні конкурувати з більш вживаними словами, що позначають ті ж предмети, дії або ознаки, вийшли з активного словника.

Архаїзми - це назви предметів і явищ, які існують у сучасний час, але були витіснені іншими словами, що активно використовуються в мові. У відміню від історизмів, архаїзми мають синоніми, які не мають архаїчного відтінку. Інколи архаїзація слів є частковою. Наприклад, в книзі "Сучасна українська літературна мова. Лексика та фразеологія" (Пономарів та ін., 2001) виділяються різні типи архаїзмів залежно від того, в якому аспекті слово стало застарілим. Ці типи включають власне лексичні архаїзми, лексико-словотворчі архаїзми, лексико-фонетичні архаїзми та фонетичні архаїзми. Власне лексичні архаїзми є найчисленнішою групою і вони характеризуються різними лінгвістичними особливостями. Серед них є слова, які перейшли до пасивного запасу близько одночасно, а також слова, які мають спільнокореневі зв'язки зі сучасними словами, або навпаки, не мають родинних зв'язків зі сучасними номінаціями. Власне лексичні архаїзми - це слова, у яких застарів сам корінь. Ці слова

повністю застаріли як звукові структури і вийшли з активного лексичного запасу (Словник української мови, 1973).

У мові ХХ століття основними лінгвістичними причинами появи лексичних архаїзмів є:

1. Тенденція до усунення дублетності: З метою уникнення повторення схожих слів у мові можуть з'являтися архаїзми, які витісняють однакові за значенням сучасні слова.
2. Тенденція до стабільності найменувань: У деяких випадках люди можуть відчувати потребу використовувати старіші, застарілі слова, які мають більш стійке значення або культурну цінність.
3. Лексична аналогія: У мові можуть виникати архаїзми внаслідок аналогічного утворення нових слів на основі старіших моделей. Наприклад, шляхом додавання суфіксів, які були популярні в минулому, до сучасних коренів.
4. Прагнення замінити запозичене слово споконвічним: Іноді мова може відмовлятися від запозичень на користь старіших, споконвічних слів. Це може бути обумовлено культурними або ідентичнісними міркуваннями.
5. Заміщення моносемантичних запозичень багатозначними словами: Іноколи старіші слова, які мають кілька значень, можуть замінювати одне зі значень моносемантичних запозичень.

За спостереженнями Л. Лонської, процес переходу слів до розряду лексичних архаїзмів є результатом взаємодії екстралінгвальних (позамовних) і власне мовних закономірностей. Внутрішньомовні чинники відіграють значну роль у цьому процесі. Наявність однозначності у більшості лексичних архаїзмів відноситься до власне лінгвістичних причин архаїзації.

За дослідженнями Т. О. Киви, слова з широкою семантикою менш схильні до старіння. Багатозначні слова рідко виходять з активного вживання у всіх своїх

лексико-семантичних варіантах. За даними дослідженого мовного матеріалу, полісемічні слова, у яких похідні значення виникли на основі метонімічного перенесення, переходять до розряду застарілої лексики у всіх своїх значеннях.

Зміну функційних характеристик слова часто обумовлюють позамовні чинники. Оновлення лексики пояснюється соціально-громадськими процесами, включаючи зміни в діалектній та соціальній базі мови. Ці зрушення в контингенті носіїв мови, такі як загальна доступність середньої та вищої освіти, підвищення культурного рівня населення, індустріалізація, соціальна рівність та інші чинники, сприяють формуванню нової мовної свідомості, де застарілі слова набувають нового значення.

Лексико-фонетичні архаїзми є словами, у яких звукова форма застаріла, і сучасне вимовляння може відрізнитися від застарілої форми щодо одного або кількох звуків. Наприклад, українське слово "замок" (засув на дверях) має лексико-фонетичний архаїзм, оскільки його застаріла форма звучала як "замік".

Лексико-морфологічні архаїзми включають застарілі форми слів або застарілу належність слів до відповідного граматичного класу. Наприклад, українське слово "був" є лексико-морфологічним архаїзмом, оскільки в сучасній мові вживається форма "був/була/було".

Лексико-словотвірні архаїзми є словами, у яких застаріла морфемна структура, тобто вони містять застарілі елементи словотворчості. Сучасна мова майже не використовує ці архаїзми. Наприклад, українське слово "найдоліший" є лексико-словотвірним архаїзмом, оскільки в сучасній мові вживається форма "найкращий".

Також можуть спостерігатися фонетико-морфологічні особливості, які включають поєднання приголосних або зміни звуків у словах. Ці особливості можуть бути викликані впливом застарілих фонетичних явищ інших епох. Проте їхнє виникнення важко пояснити тільки актуальними фонетичними явищами, і їх

можна зрозуміти, вивчаючи фонетичні процеси, що існували у далекому минулому.

Історизми, які є особливою групою серед лексем що закінчили своє функціонування в мові - це слова, які вийшли з активного вживання разом з реаліями, які вони називали. Вони відтворюють колорит певної епохи і є найменуваннями понять і предметів, які вже не існують у сучасному побуті. Історизми мають особливий статус у мові, оскільки в них немає синонімів і вони виконують функцію спеціальних термінів, необхідних для опису минулих епох.

Перехід історизмів до пасивного запасу лексики обумовлений екстралінгвальними чинниками. Реалії, які вони називали, втратили свою актуальність і перестали існувати, що призводить до виходу цих слів з активного словника мови. Однак в певних комунікативних ситуаціях, особливо в історичній літературі, застарілі слова допомагають відтворити колорит епохи і надають опису минулого рис історичної достовірності.

Таким чином, історизми є важливим елементом мови для передачі історичного контексту і створення атмосфери минулих епох. Вони є унікальними термінами, які не мають еквівалентів у сучасній мові і допомагають нам краще розуміти та описувати минулі події та культурні особливості.

Важливо мати на увазі, що історизми відіграють роль мовних засобів, що вербалізують історичну пам'ять народу та виражають його сприйняття часу. Їх особливістю є те, що вони не тільки відображають минулий шар подій, але й пояснюють причини появи нових аспектів історичної реальності. З'явлення історизмів зазвичай викликане змінами, що відбуваються поза мовним простором, такими як соціальні трансформації, науковий та технічний прогрес, зміни військової сфери, побутові зміни тощо. Історизми охоплюють широкий спектр тематик, включаючи соціально-політичну, економічну, побутову, військову, науково-технічну, виховну та освітню лексику. Серед історизмів виділяють семантичні, або часткові, історизми, які представляють застарілі

значення багатозначних слів, проте в інших контекстах ці самі слова активно використовуються носіями мови. Іноді історизми повертаються до активного вживання, що залежить від відродження самої реалії, яку вони позначають.

У академічному виданні "Сучасна українська літературна мова. Лексика і фразеологія" історизми поділяються на кілька груп залежно від їх семантики. Серед них виділяються слова, що позначають:

1. суспільно-політичні явища та представників соціальних станів;
2. військові ранги, види зброї та обладунки;
3. адміністративні установи, заклади, посади та особи, залежно від їх професійної діяльності;
4. міри довжини, площі, ваги, грошові одиниці;
5. предмети побуту, одяг, їжу, напої, засоби пересування, предмети домашнього вжитку.

Слова, що вийшли з ужитку, продовжують існувати у лексичному складі мови, виконуючи різні функції. Художня література, наукові та публіцистичні тексти на сьогодні є основними сферами вживання застарілої лексики.

Історизми та архаїзми, хоча не є складовою частиною сучасної мови, використовуються як засіб стилізації в текстах, що стосуються історичних подій. Жанр історичного роману, на вищому рівні, відрізняється від сучасних, неісторичних мовних структур і може бути охарактеризований як "стилістично складну, багатопланову епічну структуру-текст, яка протиставляється сучасним мовним структурам". У такому жанрі присутня:

1. Документальна основа або документальна опосередкованість.
2. Функціональна специфіка та використання великої кількості мовних засобів, характерних для минулих часів.

3. Обмежене або малозастосовування сучасних мовних засобів.
4. Використання іншої системи мовних стилів, зокрема соціально-мовних.
5. Стилїстична наближеність мови оповідача до мовних навичок минулого або можливість такого наближення.

Усі ці особливості мови історичного роману як жанру утворюють широку та багатовимірну семантику такого лінгвістичного поняття як "історична стилізація".

Застарілі слова мають різноманітні стилїстичні функції. Історизми використовуються:

1. У прямій, номінативній функції в текстах, що стосуються минулих подій, для позначення конкретних об'єктів, понять або явищ.
2. У навчальних текстах з історії в якості термінів для точного позначення певних історичних понять, подій або процесів.
3. У художніх історичних творах історизми, разом з архаїзмами, створюють атмосферу та колорит певної історичної епохи, виконуючи стильотворчу функцію. Вони допомагають відтворити атмосферу і часовий контекст минулого, надаючи тексту особливий характер та автентичність.

Зазначена третя функція є особливо значущою, оскільки уявлення про минуле неможливе без використання лексики, характерної для того конкретного історичного періоду. Використання історизмів допомагає зануритися в історичну епоху, відтворити її атмосферу та передати читачеві більш повне уявлення про минуле.

Архаїзми в тексті виконують різноманітні функції, серед яких можна виділити наступні:

1. У художніх творах на історичну тему архаїзми використовуються у прямій номінативній функції. Вони позначають об'єкти, поняття або явища, що були характерні для певного історичного періоду. Важливо враховувати, що на час дії твору ці слова не були архаїзмами.
2. Архаїзми використовуються для відтворення історичного колориту епохи. Вони імітують мову того часу, надаючи тексту особливу аутентичність та характер.
3. Архаїзми використовуються для мовленнєвої характеристики персонажів, зокрема духовних осіб. Вони допомагають показати характер та соціальний статус персонажа.
4. Архаїзми можуть використовуватися для створення комічного ефекту, іронії або пародії. У сучасній розмовній мові деякі застарілі слова з піднесеною конотацією часто використовуються з іронічним відтінком.
5. Архаїзми можуть надавати мові відтінку урочистості та патетичної схвильованості. Вони створюють особливу атмосферу, додаючи тексту емоційного забарвлення.

Отже, застарілі слова використовуються як засоби стилізації певного історичного періоду, що допомагають читачеві відчувати нюанси мови та атмосфери, якою користувалися герої твору.

Стілізація, використана яскравим засобом у літературі, допомагає автору передати живе розуміння певних явищ, чітко показати людей у конкретно-історичних обставинах та уявити колоритні картини "типових подій". Вона допомагає сформулювати характерні риси думок і психології героїв за

допомогою особливостей стилю мовлення. Важливо зазначити, що стилізація не суперечить реалізму. У жанрах художньої літератури, зокрема в історичних романах, архаїзми та історизми є необхідними для відтворення побуту та мовленнєвого колориту певної історичної епохи. В літературній мові застарілі слова завжди, незалежно від епохи, мають функційну значущість. Вони грають особливу роль у створенні художніх образів та хронологічному співвідношенні подій. І архаїзми, і історизми як застарілі слова використовуються в мові художньої літератури для передачі колориту певної історичної епохи.

Застарілі слова також можуть бути засобом створення комічного або іронічного ефекту. Архаїзми використовуються для жартування і в іронічному контексті, коли піднесеність, що вживається в повсякденній ситуації, створює невідповідність форми та змісту, що викликає комічний ефект.

У художньо-історичній літературі застарілі слова використовуються не тільки для відтворення історичного колориту, але також відіграють важливу роль у комунікативних взаємодіях різних поколінь націй.

Так, аналізуючи стилістичні функції застарілих слів у творах, важливо враховувати час написання твору і знати загальномовні норми, які були чинними в ту епоху. Застарілі слова, які вживав письменник, можуть бути сучасними й загальноновживаними у його час, але згодом вийшли з активного вжитку. Тому розуміння їх стилістичної ролі в контексті твору потребує знання мовних норм того періоду. Характер використання застарілої лексики у пізніших творах може свідчити про основні естетичні завдання, які поставив перед собою автор.

Історизми, які використовуються у текстах, допомагають зберегти пам'ять про певний предмет або явище, а в історичних творах вони допомагають більш точно розповісти про минуле життя. Це спосіб відображення історії рідної мови та культури народу загалом. Історизми допомагають створити атмосферу певної епохи та передати особливості мовлення того періоду.

Отже, застарілі слова, як архаїзми і історизми, виконують важливі стилістичні функції у літературних творах, допомагаючи відтворити колорит історичних епох, передати характери персонажів, надати комічний або іронічний відтінок, а також зберегти пам'ять про минуле й культуру народу.

Тому, стилістичні ролі архаїзмів та історизмів у сучасній мові можна розглядати наступним чином:

1. Вони відображають мовний стиль певної історичної епохи, передають колорит цього періоду.
2. Можуть створювати урочистість та поетичність мови, надаючи їй особливу емоційність і виразність.
3. Використовуються для стилізації, тобто відтворення мови певної епохи або певного стилю.
4. Знижують стилістичну оцінку тексту, створюючи іронію, насмішку, презирство та інші ефекти.

З перерахованих функцій найбільш важливою є перша - відображення мовленнєвого стилю епохи і відтворення її колориту, оскільки історичний опис не можливий без використання застарілої лексики. Відмінно від інших груп лексики обмеженого вживання, значення застарілих слів рідко піддаються образному переосмисленню в тексті. Історизми та архаїзми зазвичай використовуються в прямому значенні. Тому введення застарілої лексики до контексту має особливу важливість як стилістичний прийом.

Висновки до розділу 1

Дослідження застарілої лексики відбувається в різних аспектах, і вчені-лінгвісти продовжують розробляти нові класифікації цього шару мови, ретельно аналізуючи його структуру, включаючи фонетичні, словотвірні, лексичні та стилістичні характеристики застарілих слів в сучасній українській літературній мові. Мовознавці чітко та обґрунтовано класифікують застарілу лексику за певними ознаками і виділяють різноманітні підгрупи в її складі, хоча квалітативні підходи до групування цих мовних одиниць можуть відрізнитись.

Для вивчення хронологічно обмеженої лексики в історичних текстах використовуються різні загальнонаукові та лінгвістичні прийоми та методи, такі як описово-аналітичний, порівняльно-історичний, статистичний, метод компонентного аналізу, семантичний та стилістичний аналіз.

Говорячи про роль застарілих слів у творах, що розповідають про події минулого, варто підкреслити, що як ті, так і інші застарілі слова використовуються в мові з певною стильотворчою функцією. Історизми застосовуються в прямій номінативній функції в текстах минулого, а також у наукових і навчальних текстах з історії як терміни або для мовленнєвої характеристики персонажів, що допомагає створити колорит епохи.

До того ж архаїзми використовуються у прямій номінативній функції задля того щоб відтворити історичний колорит епохи. Вони виконують функцію моделювального засобу, імітуючи мову минулих років. Крім того, архаїзми можуть виконувати характерологічну функцію, коли вони використовуються для мовленнєвої характеристики персонажів. Вони також можуть використовуватися в текстах для створення комічного ефекту, іронії, пародії та додавати мові відтінок урочистості.

У відміну від архаїзмів, які несуть переважно стилістичне навантаження, історизми виконують номінативну функцію, оскільки є єдиними можливими позначеннями предметів і явищ, що існували в минулому.

РОЗДІЛ 2.

КЛАСИФІКАЦІЯ ЗАСТАРІЛИХ СЛІВ ЗА СЕМАНТИЧНИМ ПРИНЦИПОМ

Велика кількість ієрогліфічних знаків в японській мові значно поскладнює систему письма і сам процес вивчення письмового мовлення, що і призвело до проведення низки реформ і введення ієрогліфічних стандартів. Спрощення складних ієрогліфів полягало у тому, що замість класичної форми ієрогліфа вводили як нову стандартну його менш складну форму, яку вже і так застосовували у неформальних ситуаціях. Це, однак, не означає, що застарілі, повні форми ієрогліфи цілком перестали використовуватися і в сучасному японському письмі зовсім не зустрічаються. На сьогоднішній день ми можемо побачити класичні, застарілі форми ієрогліфів у написах урочистого характеру, малотиражних виданнях книжкового та каліграфічного мистецтва тощо. А от у деяких конкретних сферах, таких як наприклад боротьба сумо, продовжують використовуватися рідкісні, архаїчні ієрогліфи, що створює відповідний середньовічний антураж.

Багато шкіл та університетів на своїх емблемах використовують традиційне написання ієрогліфа 学 /гаку/, яке має такий вигляд: 學. Класичні написання на тлі стандартних спрощених форм тих самих ієрогліфів пов'язують з уявленнями про традиційність, консервативність тощо. Журнал 文藝春秋 /Бунгей-шюнджю:/, заснований у першій третині ХХ ст., зберігає у своїй назві класичне написання ієрогліфам 芸/гей/ як 藝. Масова газета 日本經濟新聞 /Ніхон-кейдзай-шімбун/ Японська економічна газета у своїй назві також використовує застарілі форми ієрогліфів 經濟/кейдзай/:經濟.

Класичні форми написання ієрогліфів нерідко зустрічаємо в іменах та прізвищах. Одним з прикладів, є приклад прізвища Хара, яке зазвичай записують ієрогліфом 原, однак одна з родин із таким прізвищем традиційно записує його без крапки зверху, хоча такого ієрогліфа немає у стандартному комп'ютерному ієрогліфічному наборі. Як ще один приклад сходознавець наводить ім'я Хіроші, для запису якого зазвичай уживають ієрогліф 寛, однак деякі з його власників додають до вказаного ієрогліфа одну маленьку крапку у правому нижньому куті. Так, використання архаїчних або нестандартних ієрогліфів може бути припустимим і навіть доречним у деяких сферах японської системи письма. Це свідчить про ліберальність та гнучкість сучасної японської мови, яка враховує історичні та культурні аспекти. Наприклад, архаїчні або нестандартні ієрогліфи можуть використовуватись у літературі, поезії, мистецтві, назвах традиційних речей, а також у випадках, коли звучання або вигляд певного ієрогліфа хочуть засвідчити певний настрій, емоцію або відтінок мовлення. Однак, використання архаїчних або нестандартних ієрогліфів може бути обмеженим і регулюватися відповідними правилами і контекстом.

У складі застарілої лексики виділяють матеріальні архаїзми (або ж історизми) та стилістичні архаїзми (або ж просто архаїзми). Історизми (死語 /шіго/, 廃語 /хайго/) - використовуються для позначення явищ минулого, яких вже не існує в сучасній мові. Ці слова вийшли з активного вжитку через певні позамовні фактори і представляють мову конкретної історичної епохи. Ця концепція вказує на те, що деякі слова або вирази втрачають свою активну вживаність у мовленні через зміни в культурі, технології, соціальних умовах або інших факторах. Історизми не мають відповідників у сучасній мові, оскільки поняття, позначувані ними, зникли. Розглянемо кілька прикладів.

Так, історизмом є слово 賦/фу/ данина, Оскільки дане поняття вже втратило свою актуальність у сучасному японському суспільстві. Так само і лексема 歌垣/утагакі/ що позначало молодіжні хороводи, вийшло з активного

вжитку, оскільки це явище вже не є частиною молодіжної культури. Історичний термін 謫遷/такусен/ що позначав заслання, тепер увійшов до пасивної лексики, оскільки такий вид покарання припинив своє існування. Наведемо ще кілька прикладів історизмів у японській мові:

- 鉄火 /текка/ випробування вогнем;
- 雑歌 /дзо:ка/ вірші на різні теми (у поетичних антологіях);
- 旧臣 /кю:шін/ попередній васал;
- 辰の刻 /тацу-но коку/ (година Дракона) 8-а година ранку;
- 宮内庁 /куяшчьо:/ міністерство двору;
- 台帳 /дайчьо:/ писарська книга (в якій записували відомості про населення, податки і повинності) тощо.

Ці слова відповідають категорії історизмів через те, що поняття, які вони позначають, втратили свою актуальність у сучасному суспільстві. Отже, основною спільною рисою цих слів є те, що вони вже не є розповсюдженими або вживаними, оскільки не відповідають сучасним реаліям та потребам.

Іншим видом застарілої лексики є архаїчна лексика. Архаїчна лексика, (古語 /кого/) – представляє собою інший вид застарілої лексики. Такі слова втратили активне вживання, були витіснені іншими словами, але поняття, які вони позначають, все ще існують у сучасному мовленні. Однак через зміну мовних тенденцій і розвиток мови, архаїзми втратили свою популярність та актуальність, і вживаються лише у певних контекстах, таких як література, історичні тексти або для створення специфічного ефекту мови. Наведемо кілька прикладів архаїзмів у японській мові:

- 僕 /шімобе/ слуга, якому на зміну прийшло слово 使用人 /шійо:нін/;
- しかも /шікамо/ так, яке в активному вжитку було замінене на そんなふうに /соннафу:-ні/;

- 群臣 /гуншін/ чиновництво, замість якого нині вживають слово 役人 /якунін/;
- 殿軍 /денгун/ ар'єргард, що відповідає сучасній лексемі 後衛 /ко:ей/;
- 漁り /ісарі/ рибальство, витіснене з активного вжитку синонімічним словом 漁業 /гьогьо:/;
- 婿 /муко/ зять, сучасний відповідник – つれあい /цуреай/;
- 獵夫 /рьо:фу/ мисливець, якому відповідає активна лексема 狩獵者 /шюрьо:шя/;
- 兵革 /хейкаку/ війна, замість якого сучасні мовці послуговуються словом 戦争 /сенсо:/ тощо.

Отже, відрізняючись від історизмів, які вийшли з активного вжитку разом із відповідними поняттями, архаїзми були витіснені іншими словами і тому вважаються пасивною лексикою. Це стало можливим завдяки появі більш підходящих слів для позначення тих самих понять.

Поряд із поняттям застарілої лексики в японській мові також є застаріле написання певних слів (здебільшого це стосується ієрогліфічного написання, яке у низці випадків уже стало неактуальним). Наприклад, застарілим написанням запозиченого слова バタ /бата:/ масло є ієрогліфічне написання 牛酪 /бата/, котре більше не вживається. Так само і лексема コップ /коппу/ склянка у застарілому варіанті писалася як 洋盃 /коппу/. Застарілим на сьогодні вже можна вважати ієрогліфічне написання слів ここ /коко/ тут, як 此 処 чи 茲 ; そこ /соко/ там, як 其 処 ; これ /коре/ це, як 是, 之 чи 此 れ ; それ /соре/ те, як 其 れ. Слово 友 /томо/ друг також має застаріле написання 朋. Застарілим написанням слова パン /пан/ хліб є таке: 麵 麩. Запозичені лексеми на позначення одиниць вимірювання також мають застаріле ієрогліфічне написання, наприклад: 瓦 /гураму/ грам (сучасне написання グラム), 立

/ріттору/ літр (нині вживають написання リットル), 米 /ме:тору/ метр (у сучасному варіанті написання メートル), тощо.

Японісти для розмежування понять «історизм», «архаїзм», «застаріле слово», 死語 /шіґо/ історизм, 古語 /кого/ архаїзм поряд із екстралінгвістичними, ономасіологічними, семасіологічними пропонують використовувати також функціональний критерій (Рябоволенко, 2010, с . 10), оскільки застаріла лексика, хоч і належить до пасивної, остаточно з ужитку не вийшла. Наприклад, історизми використовують у наукових, публіцистичних і художніх творах для найменування понять минулих епох. І історизми, й архаїзми вживають також для надання мовленню урочистого, піднесеного звучання; ці слова є засобом відтворення колориту минулого тощо.

Часто історизми та архаїзми повертаються до активного вжитку, іноді з новими значеннями. Наприклад, історизм 疑獄 /гіґоку/ масові арешти знову набув активного вжитку, але тепер у значенні резонансної кримінальної справи. Також, архаїзми та історизми можуть стати складовою частиною сучасного сленгу, поповнюючи його лексичний склад. Наприклад, історизм 穢多 /ета/ каста ета функціонує у сленгу зі значенням той, хто належить до нижчої касты (дуже грубо).

Висновки до розділу 2

Виконавши пошук застарілої лексики в історичному плані Можемо зробити висновок, що дана застаріла лексика, включаючи як архаїзми, так і історизми, присутня в тексті з певною метою, яку було описано раніше. При перекладі цієї лексики ми бачимо, що вона представлена в тексті рівномірно як архаїзмами, так і історизмами.

ВИСНОВКИ

В ході даного дослідження, метою якого було виявлення активної ролі архаїзмів та історизмів у текстах япоської мови були досягнуті поставлені завдання та зроблені наступні висновки.

Аналіз лінгвістичних джерел свідчить про те, що в пасивному словнику японської мови, згідно з думками різних вчених, можна виділити декілька видів лексики, в залежності від частоти їх вживання. Серед цих видів лексики ми розглянули застарілі слова, що передусім включають історизми та архаїзми.

Архаїзми та історизми - це слова, що витіснені з активного вживання в мові іншими словами з тим самим значенням. Вони представляють собою застарілі назви сучасних предметів або понять. Зазвичай, коли архаїзми виходять з ужитку, їх замінюють інші слова, які використовуються для позначення тих самих понять або предметів. Процес витіснення слів та їхніх значень з мови є складним і відбувається поступово. У зв'язку з великим часовим проміжком між описуваною епохою і сучасністю, твір містить велику кількість застарілої лексики.

Архаїзми та історизми грають важливу роль у текстах японської мови, вони вживаються з певними стилістичними настановами. По-перше, вони відображають історичну епоху і сприяють відтворенню побуту та мовного колориту того періоду. По-друге, вони мають моделювальну функцію, спрямовану на імітацію мовлення минулих років. Коли архаїзми та історизми використовуються в мовленні персонажів, вони роблять його особливим та індивідуальним. Крім того, вони можуть надавати мовленню урочистості та підкреслювати особливий характер подій або висловлювань.

Матеріали даного дослідження можуть бути використані в університетському викладанні японської мови при вивченні стилістично

обмеженої лексики, при аналізі мови оповідань, а також на факультативних заняттях і елективних курсах.

Додатково слід відзначити, що вивчення лексики в культурно-історичному аспекті, яке передбачає розкриття зв'язків між словами та етнографічними, історичними, економічними реаліями, філософськими та релігійними поняттями, естетичними поглядами та культурою епохи в цілому, має велике значення і є необхідним. Це дозволяє отримати точне уявлення про суспільну та особистісну свідомість народу в певну епоху, про особливості його матеріальної та духовної культури, а також допомагає краще зрозуміти його менталітет. Глибоке вивчення лексики в цьому контексті є особливо важливим для молодих людей, які вивчають японську мову як іноземну, оскільки воно дозволяє їм глибше проникнути в історію та культуру цієї країни.

АНОТАЦІЯ

言語は、固有の意味と形式を直接的に持つ特定の社会現象であり、その出現と発展は人々の物質的および精神的な生活に密接に関係しています。人々は日常生活の中で、社会的および産業的活動において常に言語を使用しています。コミュニケーションにおける言語の役割は、社会の絶え間ない発展に伴い、ますます大きくなり、より複雑になっています。

近年の語彙研究は、言語発達の問題、語彙指名の手段を改善するメカニズム、および単語の発達と語彙資金全般の傾向の現れによって特徴付けられます。現代のウクライナ語の時代遅れの語彙を研究していると、複雑な性質を持つ単語の古化のプロセスに直面しています。このプロセスは、言語内および言語外の要因の影響下で行われます。言語外の要因の影響下で言語に発生する変化は、語彙言語レベル、つまり単語またはその意味の古化、新しい単語の出現、または単語の新しい意味の開発で明らかになります。これにより、言語システムが絶えず再構築され、以前に積極的に使用されていた単語がアーカイズムと歴史主義のカテゴリーに移されます。

仕事の関連性。異なる時代の人々の生活様式は大きく異なります。そして、私たちが歴史的な時代から離れれば離れるほど、古代のウクライナの人々の生活は、私たちにとってより不明確でぼんやりしたものになります。彼らの服装、職業、さらには考えです。歴史文学、現代の読者、特に若い読者の作品に精通することは、しばしば深刻な困難に直面します。彼は、過去の時代のいくつかの特徴を理解していません：彼らの習慣、規範、不文律、概念、衣服または家庭用品の名前。

研究対象は、日本語のテキストにおける時代遅れの語彙です。

研究の主題は、日本語の時代遅れ語彙の語彙的意味的特徴です。

コースワークの目的は、日本語の時代遅れの語彙の語彙的意味的特徴を明らかにすることです。

仕事の構造。この作品は、導入部、2つの章、各章の結論、一般的な結論、要約、および使用されたソースのリストで構成されています。

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Білодід, І. К. (1969). Сучасна українська літературна мова / Білодід ІК–К. *ін-т мовознавства ім. ОО Потебні: Наукова думка*, 438.
2. Кива, Т. О. (2010). Застаріла лексики в сучасній українській мові. *Київ: Наукова думка*, 310.
3. Русанівський, М., Тараненко, О. О., & Зяблюк, М. П. (2000). Українська мова. Енциклопедія. *Київ: Вид-во «Українська енциклопедія» ім. М. П Бажана*, 824.
4. Пономарів, О. Д., Різун, В. В., & Шевченко, Л. Ю. (2001). Сучасна українська мова. *К.: Либідь*, 38-72.
5. Токбансаєва, А. О. (2000). Архаїзація української. *Київ: ВЦ «Академія*, 185, 1-2.
6. Ференц, Н. С., & Чижмар, О. М. (2020). Основи літературознавства: підручник. *Київ: Знання*, 432.
7. Словник української мови: в 11-ти томах. (1973). *Київ: Наукова думка*, 840.
8. Шевченко, Л. Ю., Різун, В. В., & Лисенко, Ю. В. (1996). Сучасна українська мова. Довідник.-к. *Київ : Либідь*, 336.
9. Пашенько, Н. Л. (1996). Історизми та архаїзми у сучасних художніх текстах. *Щорічні записки з українського мовознавства : зб. наук. статей. Одеса*, 41-45, 4.
10. Баркасі, В. В., Каленюк, С. О., & Коваленко, О. В. (2017). Словник лінгвістичних термінів для студентів філологічних факультетів. *Миколаїв*, 192.
11. Німчук В. В. (1992). Давньоруська спадщина в лексиці української мови. *Київ: Наукова Думка*, 414.
12. Лонська, Л. (2009). Процеси архаїзації та пасивізації лексичних засобів мови. *Мовознавчий вісник : зб. наук. праць. Черкаси*, 201-212, 9.

13. Рябоволенко, І.В. (2010). Функціональні особливості застарілої лексики японської мови : автореф. дис. на здобуття наук, ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.13 «Мови народів Азії, Африки, аборигенних народів Америки та Австралії», 16.